
ÖSSZEFOGÁS ÉSZAK-BORSODBAN

PÁL KITTI
MAGDA RÓBERT

Összefoglalás

Tanulmányunkban röviden bemutatjuk az Észak-Borsodi LEADER térséget, majd a LEADER vidékfejlesztési programot a térségben megvalósult projektek segítségével. A kistérség 4 mikrotérségből áll, Sajó-, Nádasd- és Hangony-völgye és a Bükki Hegyhát, mely összesen 30 települést foglal magába. Rengeteg lehetőség rejlik ezen a területen mind a természeti adottságok, a kultúra és a közösség tagjai által.

A jelenben és a jövőben a turizmus mellett egyaránt nagy szerepe van a közösségi programoknak. A sikeres közösségfejlesztő programok, projektek megvalósulása érdekében a mikrotérségekben elengedhetetlen a civil, az önkormányzati és a vállalkozói szféra együttműködése.

A vidékfejlesztést egy olyan szemszögből közelítjük meg, mely főként a helyi közösségek életszínvonalának és identitástudatának fejlesztését mutatja be. A már megvalósított sikeres programok által beigazolódik az, hogy működik az alulról jövő kezdeményezés. A helyiek fő célja, hogy a fiatalok és idősek számára egyaránt megfelelő kínálatot biztosítsanak, szem előtt tartva a generációk közötti párbeszéd kialakítását.

Célunk az, hogy bemutassuk a LEADER programok közösségformáló erejét, eredményeit és hatásait.

Kulcsszavak: *közösség, közösségfejlesztés, kultúra, vidékfejlesztés, LEADER*

JEL: R58

Collaboration in North-Borsod

Abstract

In our monograph we would like to present the area of North Borsod and their rural development strategy, based on the LEADER Program and some successful project. The region has 4 micro- region, the Sajó-, Nádasd- and Hangony valley and the Bükki Hegyhát, with 30 villages. The territory has many opportunities thanks to its cultural and environmental heritage and also because of the local community.

Not only the touristic projects, but the different kind of community programs has an important role also in the present, as much as in the future. The successful local community building projects need a very strong collaboration between the three – public, civil and business – sectors.

We would like to present the rural development in a different aspect: how to develop the quality of life and the identity of the local communities. Through the successfully implemented projects we would like to show how are working the bottom-up initiations. The aim of the local citizens is to create a supply also for the elder and the young people with the collaboration of the generations.

Our target is to show the community-forming effect of the LEADER program.

Keywords: *community, community development, culture, rural development, LEADER*

Classification: R58

Bevezetés

A vidékfejlesztést támogató LEADER Program segítségével lehetősége nyílik a közösségeknek tartalmasabb, színvonalasabb rendezvényeket megvalósítani. A térségben élők számára igényeiknek megfelelően képzéseket szervezhetnek, tevékenységükhöz eszközöket szerezhetnek be. A Program által jelentős támogatáshoz juthatnak önkormányzatok, civil szervezetek és kisebb vállalkozások együttműködve az alulról jövő kezdeményezésekre építve. A LEADER Program a helyi közösségek életszínvonalát és identitástudatát növelő fejlesztések megvalósítása.

(Makkai, 2008; <http://www.umvp.eu/?q=leader/mi-a-leader> Letöltve: 2011. december 19.)

Az észak-borsodi térség stratégiájának legfőbb prioritása a fiatalok helyben tartása. Primerkutatást végeztünk az itt élő fiatalok körében, hogyan látják jövőjüket, tehetnek-e valamit térségük fejlesztése érdekében, kihasználják-e a helyi lehetőségeket, hogy egy értékesebb környezetet teremtsenek maguknak, ahol mindennapjaikat töltik. A cikk egyik szerzőjeként – Pál Kitti – én is ebbe a körbe tartozom és úgy gondolom mi saját magunk vagyunk a felelősek jövőnk alakulását tekintve. Nekünk fiataloknak kell tennünk valamit jövőnk érdekében a helyi értékeket kiaknázva.

Az Észak-Borsodi térség Borsod-Abaúj-Zemplén megye észak-nyugati csücskében fekszik, a magyar-szlovák határ mellett 30 települést foglal magába, amelyek közül 2 városi ranggal rendelkezik. Az észak-borsodi LEADER térség területe 499 km². Az érintett kis-térség lakosságának száma 2011. 01. 01. adatok alapján 36850 fő, melyből a munkaképes lakosság száma 24756 fő volt.

A kistérség történelmi, földrajzi, kulturális adottságai alapján négy mikro-térségre osztható: Sajó-völgye, Hangony-völgye, Nádasd-völgye és Bükki Hegyhát.

A helyi vidékfejlesztési stratégia fő célkitűzései:

- Közösségi kezdeményezések erősítése a gazdaság fejlesztése érdekében.
- A helyi identitástudat erősítése a kulturális és természeti értékek ápolásával.
- A helyi ifjúsági közösségek erősítése.
- A tájkarbantartás és a megújuló energia szinergiája.
- Európai hálózat kiépítésének elősegítése a helyi termékek (kézműves, gasztronómia), a vendéglátás, a helyi örökségek ápolása és az ifjúsági vállalkozások területén.
- A helyi adottságokra épülő, illetve a helyi gazdaság fejlődését elősegítő és innovatív mikrovállalkozások támogatása.
- A településeken élők igényeinek és szükségleteinek megfelelő, a fiatalok helyben tartását elősegítő falumegújítási kezdeményezések támogatása.

(Észak-Borsodi LEADER Unió, H.K. 2009;2011)

Egy sikeres LEADER rendezvénysorozat megvalósítása

A „Nyár a térségben” rendezvényei a Bükki-Hegyháton a 2011. június 25-től 2011. szeptember 10-ig tartott. Az érintett települések: Sajókaza, Csokvaomány, Borsodbóta, Sáta, Lénárdaróc, Csernely, Királd, Uppony, Nekézseny és Bükkmogyorósd voltak. A 10 rendezvény legtöbbször egész napos volt, mindegyike kapcsolódott egyházi, vallási ünnephez, népszokáshoz vagy helyi hagyományhoz.

A rendezvénysorozat pontos ismertetéséhez mélyinterjút készítettünk a főszervezővel és egy résztvevővel, hogy mindkét oldalról ismertethessük a tapasztalatokat.

A programsorozat több mint 1000 embert érdekelt a településeken, zömmel a helyieket, de szép számmal voltak a szomszédos településekről és távolabbról is. A programok a helyi sajátosságokra, szükségletekre és

adottságokra szerveződtek, és kínáltak szórakozást, elfoglaltságot korosztályra való tekintet nélkül gyerekeknek, fiataloknak, középkorúaknak, idősebbnek egyaránt.

A programok rendkívül változatosak voltak, de elsősorban a térség amatőr előadói, mestereire, kézműveseire lettek építve. A „szomszédolás” programsorozat keretén belül (amely időközben kapta ezt az elnevezést) a 10 település rendezvényén 34 amatőr előadó/csoport/ alkotó mulattatta a közönséget, kínálta portékáját, amelyből 33 csoport/egyen Borsod megyei volt 19 településről. A 33 egyén/csoport előadó vagy kézműves közül 31 az Észak-Borsodi LEADER Unió Helyi Közösség Egyesület területéről érkezett, közülük 26 csoport a Bükki-Hegyhát településén él és dolgozik. A rendezvényeken tevékeny részt vállaltak az önkormányzatok, élükön a polgármesterekkel és a település többi elöljárójával, civil szervezetével. A LEADER-jelleg abban is megmutatkozott, hogy ezeken a programokon több vállalkozó és cég is részt vett, támogatva a rendezvényeket.

A rendezvények megvalósítása által sok olyan ember jutott maradandó élményhez, aki más módon nem tudott volna hozzájutni egy néptáncsoport, egy vásári komédiás vagy egy sztárvendég produkciójához, anyagi, szociális vagy egészségügyi okok miatt.

A kutatás alapján azt a következtetést vontuk le a projekt közösségformáló- és fejlesztő hatásával kapcsolatban, hogy működik a Vidékfejlesztési Stratégia LEADER-szerűségének elméleti leírása a gyakorlatban. Hiszen az alulról jövő igényeknek megfelelően valósulnak meg a programok, a helyiek igénye szerint a köz- és magánszféra együttműködésével. A „Nyár a térségben” által a helyi adottságokra építve újszerű fejlesztések valósultak meg, melyeket a helyiek hagyománnyá kívánnak tenni.

Anyag és módszer

Az észak-borsodi térség fiataljai körében végzett kutatás

Primer kutatásunk elsődleges célja, hogy feltárjuk az Észak-Borsodi LEADER Unió fő prioritása, a fiatalok helyben tartása, megállja-e helyét a gyakorlatban. A kutatás másodlagos célja, hogy megismerjük a helyi fiatalok szabadidő eltöltési szokásait, valamint kíváncsiak vagyunk arra is, hogy tagjai-e valamely szervezetnek, közösségnek, melyek hozzájárulnak településük, térségük fejlesztéséhez.

A kérdőíves lekérdezés eredményeit szembe állítjuk feltételezéseinkkel, melyeket a kutatás során kapott válaszok igazolnak vagy cáfolnak.

A primer kutatás kvantitatív fajtáját alkalmaztuk a fiatalok szokásainak, nézőpontjainak megismeréséhez. A kvantitatív módszerek közül a standard

kérdőíves megkérdezést választottuk. 2012. március 5-8. között összesen 135 fő adott választ a kérdőívben szereplő kérdésekre, így a minta nem tekinthető reprezentatívnak, hiszen a megkérdezettek száma a térségben élő fiatalok (körülbelül 11 ezer fő) számához képest alacsony. (Domán és társai, 2009; Lehota 2001)

Hipotézisek:

H1: A térségben élő fiatalok ritkán vesznek részt kulturális rendezvényen.

H2: A fiatalok többsége úgy gondolja nincs szerepe a térség fejlesztésében.

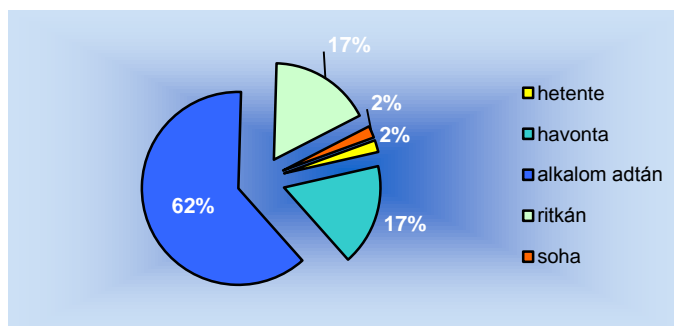
H3: A legtöbben nem kötődnek formális vagy informális csoporthoz.

H4: A megkérdezettek többsége nem a térségben képzei el a jövőjét.

H5: Ha állást keresnének a fiatalok, akkor a legtöbben külföldön próbálnának szerencsét a magasabb jövedelem reményében.

A kérdőíves kutatás eredményei

A kérdőív lekérdezése előtt azt gondoltuk, hogy a fiatalok nem igazán vesznek részt kulturális rendezvényeken. Ám a felmérés alapján kiderül, hogy a fiatalok 62% -a alkalom adtán ellátogat kulturális rendezvényekre. 17-17% az aránya azoknak, akik havonta és ritkán jelennek meg kulturális eseményeken, szintén egyező arányban (2-2%) vannak azok, akik heti rendszerességgel vesznek részt kulturális összejöveteleken vagy soha. Így feltételezésünket cáfolja a kapott eredmény.

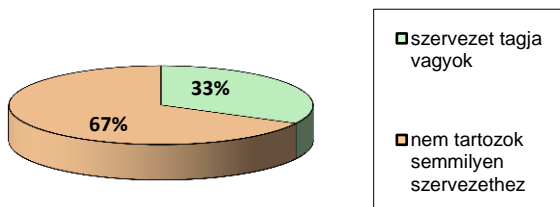

1. ábra: Kulturális rendezvény látogatásának gyakorisága alapján történő megoszlás (%)

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

Azon hipotézisünk, hogy a megkérdezettek többsége nem tagja valamilyen formális vagy informális csoportnak, beigazolódott, mert a válaszadó fiataloknak csupán 33% -a tagja valamely egyesületnek, tánccsoportnak,

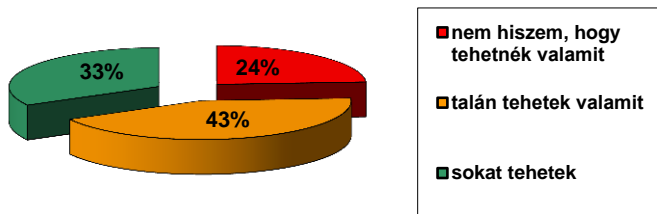
művészeti társulatnak, ifjúsági szervezetnek, vagy iskolaszövetkezetnek. A fiatalok többsége (67% -a) azonban, nem kötődik semmilyen csoporthoz.

2. ábra: Civil szervezethez tartozás

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

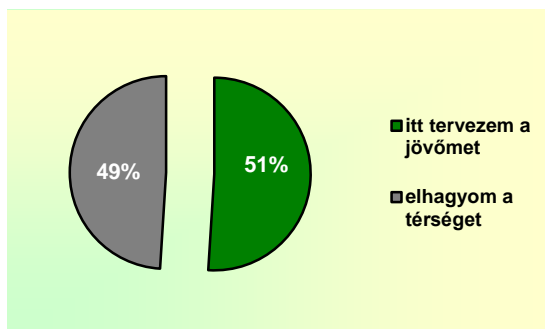
A megkérdezettek 43% -a szerint, talán tehet valamit a térség fejlesztése érdekében. A fiatalok 33%-a úgy gondolja, ő sokat tehet a fejlődés érdekében, kulcsfontosságú szerepet töltenek be. A többiek (24%) pedig nem érzik, hogy lenne szerepük a fejlesztés területén. Így azon feltételezésünk, hogy a megkérdezett fiatalok többsége nem a térségben képzei el jövőjét, nem igazolódott be.

3. ábra: A fiatalok szerepe a térség fejlesztésében

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

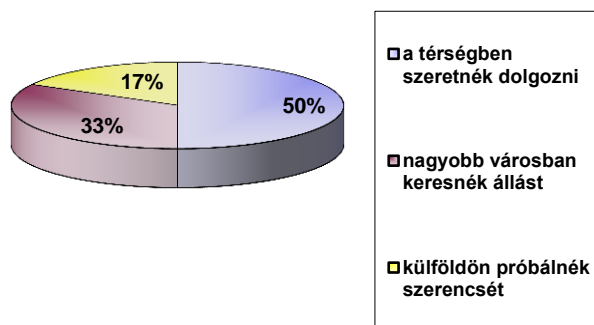
A kutatásban résztvevőknek a fele (51%) gondolja úgy, hogy a jövőben, az észak-borsodi térségben fog élni, főként családja és barátai miatt. A válaszadók másik fele (49%) viszont a térség elhagyását tervezi. Ennek alapján azon hipotézisünk, hogy a megkérdezett fiatalok többsége nem a térségben képzei el jövőjét, nem igazolódott be.

4. ábra: A megkérdezettek jövőbeni tervei a térségben maradással kapcsolatosan

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

A kutatás elvégzése előtt azt feltételeztük, hogy ha a megkérdezett fiatalok állást keresnének, akkor a legtöbben külföldön próbálnának szerencsét a magasabb jövedelem reményében. Ez a kutatás eredményének tükrében nem igaz, mert a válaszadók fele (50%) a térségben szeretne munkát vállalni, családjuk és barátaik közelsége miatt. A megkérdezettek 33% -a egy nagyobb városban képzelel el jövőjét. A fiataloknak mindösszesen csak 17% -a menne külföldre dolgozni, főként a nyelvtanulás és magasabb összegű munkabérek miatt. Van, aki már ott is van, és úgy gondolja sokkal jobb helyzetben van ott, mint itthon.

5. ábra: A válaszadók álláskereső helye szerinti megoszlása (%)

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

Következtetések, javaslatok

Az észak-borsodi térségben a vidékfejlesztés lehetőségein belül a helyi természeti, kulturális adottságokra és a meglévő humán erőforrásra – kiemelten a fiatalokra dolgoztak ki új irányt a kistérség gazdasági-társadalmi szerkezetváltására. Egyrészt a gazdag kulturális örökségre, természeti értékekre, másrészt a fiatalok által képviselt innovációs, kreatív gondolkodásra, törekvésekre alapozva tervezik a térség jövőjét.

A közösség formálásában véleményünk szerint fontos szerepet töltenek be a térségi rendezvények. Egy-egy rendezvény megszervezése, lebonyolítása alkalmával nagy összetartásra van szükség. Mind a szervezés és megvalósítás során új emberekkel találkozhatnak, kapcsolatrendszerek épülnek ki, számunkra új értékek kerülhetnek felfedezésre. A rendezvények alkalmával a kulturális szórakoztató műsorokon kívül a szervezők a helyi kézművesek és termelők bemutatására is törekednek. Fontos, hogy minél szélesebb körben ismertek legyenek a helyi értékek. A helyiek összefogásával könnyedén kiépülhet egy jól működő hálózat.

Arra kellene valami módot találni, hogy a fiatalabb korosztály felismerje azt, mennyire fontos szerepet tölt be a térség fejlesztésében. Ennek hiányában 2-3 lelkes aktivista dolgozik jövőjük megváltoztatása érdekében. Nehéz megtalálni a közös hangot a mai fiatalokkal, hogy képesek legyenek bevonni őket a fejlesztésbe. Rendszeres időközönként programot kellene szervezni a fiataloknak. Mivel számos településen nem működik iskola és óvoda nehéz megmozdítani az ifjúságot. A kisebbeket is be kell vonni valamilyen közösségi munkába, hiszen ők lesznek a következő generáció, és kiskorukban beléjük lehet nevelni a közösségi hovatartozást, tenni akarást. Erre alkalmasak a különböző témájú játszótérházak, vetélkedők, közös kirándulások a településeket körülvevő erdőben. Az általános iskola felső tagozatos korosztályú és az idősebb diákokkal már nehezebb a helyzet. Számukra is rendszeres összejövetelek szükségesek, hogy érezzék, fontos részesei társadalmunknak. Őket már be lehet vonni az események szervezésébe is, meg kell tanulniuk a felelősségvállalást. A közös szabadidő-eltöltés során megismerhetik a helyi értékeket, hagyományokat az idősebbek segítségével, melyek ismeretében a jövőben sokat érhetnek el.

Hivatkozott források

- [1.] Csatári B. (2005): Criteria of rurality for the hungarian micro-regions: Major problems facing rural areas in Hungary. In: Barta Gy. - Fekete G. É. - Kukorelli Szörényiné I. - Timár J. (eds.): Hungarian Spaces and Places: Patterns of Transition. Pécs: Centre for Regional Studies of the Hungarian Academy of Sciences, 466–482 p.
- [2.] Domán Sz. – Tamus A. – Totth G. (2009): Marketing alapok – gyakorló feladatokkal. Budapest, SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt. 408 o.
- [3.] Észak-Borsodi LEADER Unió, H.K. (2009): Helyi Vidékfejlesztési Stratégia. Ózd
- [4.] Észak-Borsodi LEADER Unió, H.K. (2011): Helyi Vidékfejlesztési Stratégia. Észak-Borsodi LEADER Unió Helyi Közösség Egyesület, Ózd
- [5.] Fekete G. É. (2008):_Innovations in Local Development. In: The Dilemmas of Integration and Competition. Prága, Csehország, 2008.05.27-2008.05.29. Regional Studies Association, 12 p.
- [6.] Lehota J. (2001): Marketingkutató az agrárgazdaságban. Budapest, Mezőgazda Kiadó 233 o.
- [7.] Makkai G. (2008): Vidékfejlesztés. Marosvásárhely, Mentor Kiadó 224 o.
- [8.] Varga E. (2010): Implementation of the LEADER Programme in Hungary. *Gazdálkodás SCIENTIFIC JOURNAL ON AGRICULTURAL ECONOMICS*, 54. évf. 2010. 6. 609-619 p.
- [9.] Varga E. (2011): The role of non-governmental organisations in rural development. *Gazdálkodás SCIENTIFIC JOURNAL ON AGRICULTURAL ECONOMICS*, 55. évf. 2011. 4. 347-357 p.
- [10.] <http://www.umvp.eu/?q=leader/mi-a-leader> (letöltve: 2011. december 19.)

Szerzők:

Pál Kitti

Vállalkozásfejlesztés szak

II. évfolyam

palkittus@gmail.com

Dr. habil. Magda Róbert

Egyetemi docens

Károly Róbert Főiskola

Közgazdasági és Jogi Tanszék

rmagda@karolyrobert.hu